

QARABAĞIN DİRÇƏLİŞİNDƏ **DARK (HÜZÜN)** TURİZMİNDƏN İSTİFADƏ İMKANLARI

Digər turizm növlərinə nəzərən gənc sayılan hüzn turizminin (dark turizmin) son onilliklərdə meydana çıxmasına baxmayaraq, sürətli bir inkişaf tempinə malik olduğu müşahidə edilməkdədir. Kədər yerlərinə edilən turistik səfərlər olaraq şərh edilən hüzn turizminin sürətlə inkişaf etməsi turizm tələbinin artması, turislərin ənənəvi turizm destinasiyalarından fərqli yerlərə meyl etmələri, ölkələrin hüzn məkanlarına öz tarixi irsi kimi baxmaları ilə ilgilidir.

Hər bir ölkədə olduğu kimi Azərbaycanda da tarixin müxtəlif dövrlərində fəlakətlər yaşanmış və ağır nəticələrə malik olan bu hadisələrin izləri qalmaqdadır.

Hüzn turizmi məkanlarının əksəriyyəti 20-ci əsrin əvvəllərindən başlayaraq meydana gələn hadisələrlə əlaqədardır. Hüzn turizmi məkanlarına ölkənin müxtəlif bölgələrində rast gəlmək mümkündür. Bakı, Şərgi Zəngəzur, Gəncə, Qarabağ, Mingəçevir, Quba kimi bölgələrdə hüzn turizm məkanları daha

*Bakı, Şərgi
Zəngəzur, Gəncə,
Qarabağ,
Mingəçevir, Quba
kimi bölgələrdə
hüzn turizm
məkanları daha
çoxdur*

çoxdur. Xüsusilə 2020-ci ilə qədər işğal altında olan Qarabağ bölgəsi çox sayda hüzn turizmi məkanlarına malikdir.

Qarabağ bölgəsində hüzn turizm məkanlarının əksəriyyəti Ermənistanın işğalı və Azərbaycan xalqına qarşı törədilən cinayətlərlə bağlıdır. Ermənistan işğalının nəticələrini Qarabağın demək olar ki, bütün bölgəsində görmək mümkündür. Hüzn turizmi məkanlarında kütləvi məzarlıqları, təməlinə qədər dağıdılmış binaları, məhv edilmiş tarixi və təbiət abidələrinin izlərini açıq-aşkar müşahidə etmək mümkündür. Qarabağ bölgəsində hüzn turizm məkanlarının yerli və xarici turistlərə açılması Azərbaycan haqqındakı tarixi gerçəkliklərin dünyaya tanınması baxımından böyük əhəmiyyət kəsb etməkdədir.

Qarabağın bütün bölgələri erməni hərbi qruplaşmalarından təmizləndikdən sonra turizm məkanlarının ziyarətçilər üçün açıq olması təmin ediləcəkdir.

İlk mərhələdə Qarabağda hüzn turizm məkanlarına aşağıdakılar daxil edilə bilər:

- Soyqırımın törədildiyi Xocalı şəhəri,
- Tarixi abidələri gülləbaran edilmiş və

müzeyləri yağmalanmış Şuşa şəhəri,
 - Bütün binaları yerlə bir edilmiş Ağdam, Füzulu, Cəbrayıl və Zəngilan şəhərləri,
 - Dünyada nadir çinar qoruqlarından biri olan və ermənilər tərəfindən dağıdılmış Bəsitçay qoruğu,
 - Fərrux kəndi və digər bölgələrdə aşkar edilmiş kütləvi məzarlıqlar.

2020-ci ildə Qarabağın böyük hissəsinin işğalçılardan azad edilməsi, bölgədə digər turizm növləri kimi hüznün turizminin inkişafına təkan verəcəkdir. Bölgə minalardan təmizləndikdən və turistlərin güvenliyi tam təmin edildikdən sonra turistlər Qarabağın hüznün məkanlarını ziyarət etmək imkanına malik olacaqlar.

Qarabağda hüznün turizmi məkanlarının inkişaf etmiş turizm destinasiyasına çevrilməsində artıq istifadəyə verilmiş Füzuli aeroportunun və yaxın illərdə tikiləcək Zəngilan, Laçın və Kəlbəcər aeroportlarının böyük əhəmiyyəti olacaqdır. Qarabağda hüznün turizminin inkişaf etdirilməsi üçün aşağıdakı işlərin həyata keçirilməsini məqsəduyğun hesab edirik:

- Bölgədə bütün turizm obyektlərinin (hüznün turizm məkanları daxil olmaqla) inventarizasiyası,
- Bölgədə müasir tələblərə cavab verən turizm infrastrukturunun yaradılması,
- Hüznün turizmi məkanlarında xatirə komplekslərinin yaradılması,
- Turistlərə göstərilən xidmətlərin yüksək keyfiyyətə malik olması və turizm sahəsində yüksək ixtisaslı kadrlar tərəfindən həyata keçirilməsi,
- Hüznün turizminə aid kitabların, broşuraların, xüsusi video çarxların hazırlanması,
- Bölgənin turizm potensialının tanınması

ilə əlaqədar çoxyönlü fəaliyyətlərin həyata keçirilməsi,

- Hüznün turizmi məkanlarına aid xatirə əşyalarının hazırlanması,
 - Yağmalanmış muzeylərin yerində xüsusi muzey-memorial komplekslərinin yaradılması, həmin komplekslərdə ermənilər tərəfindən oğurlanmış muzey eksponatlarının siyahısı və şəkillərin nümayiş etdirilməsi, erməni vandalizminin ziyarətçilərə tanınması,
 - Hüznün turizmi məkanlarının müvafiq turizm marşrutlarına daxil edilməsi,
 - Müvafiq xarici dilləri bilən peşəkar turizm bələdçilərinin hazırlanması,
 - Hüznün turizmi sahəsində xarici təcrübənin öyrənilməsi.
 - Göstərilən turizm xidmətlərinin səviyyəsini ölçmək üçün turistlər arasında sorğuların keçirilməsi,
 - Hüznün turizmi məkanlarının etibarlı şəkildə qorunmasının təmin edilməsi,
 - Qarabağdakı hüznün turizmi məkanlarına Azərbaycanın bütün bölgələrindən olan vətəndaşlar, o cümlədən tələbə və şagirdlər üçün ekskursiyaların təşkil edilməsi.
- Qarabağda hüznün turizminin inkişaf etdirilməsi bölgədə turizm fəaliyyətlərini canlandıracaq, daxili və xarici turizmin inkişafına müsbət təsir göstərəcək, Azərbaycan həqiqətlərinin dünyaya çatdırılmasına öz töhfəsini verəcəkdir. İşğaldan azad edilmiş bütün bölgələrin minalardan təmizlənməsi işləri başa çatdıqdan və müvafiq turizm infrastrukturunu yaradıldıqdan sonra Qarabağ regionu inkişaf etmiş turizm destinasiyalarından birinə çevriləcəkdir.